

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2021

tijdvak 3

maatschappijkunde CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Criminaliteit en rechtsstaat

1 B

2 C

3 **maximumscore 1**
veelvoorkomende criminaliteit

4 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste doelen van straffen met uitleg (één van de volgende combinaties):

- Het doel van straffen: vergelding, want de rechter vindt dat de verdachten (gevangenis)straf verdienen; ze hadden beter moeten weten en zijn verantwoordelijk voor de gevolgen.
- Het doel van straffen: heropvoeding/resocialisatie, want de rechter kan met de werkstraf als doel hebben dat ze door het uitvoeren van de werkstraf leren wat ze fout hebben gedaan.
- Het doel van straffen: genoegdoening aan de slachtoffers, want de gevolgen waren voor veel mensen groot. Door de verdachten te straffen (met ook een gevangenisstraf) zullen deze mensen het gevoel kunnen hebben dat er recht is gedaan aan het leed dat zij hebben geleden.
- Het doel van straffen: handhaven van rechtsorde/het voorkomen van eigenrichting, want doordat de verdachten gestraft zijn voor hun daden, zullen mensen niet (snel) het recht in eigen hand nemen/zelf de verdachten gaan straffen.

• juist doel van straffen 1
• juiste bijbehorende uitleg 1

5 B

6 A

7 A

8 D

9 B

Vraag	Antwoord	Scores
10	C	
11	maximumscore 1 heling	
12	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Onder d/preventief beleid, want met het voorstel wil de PvdA voorkomen dat jongeren doorgaan met hun verkeerde gedrag • Onder e/repressief beleid, want de PvdA wil dat jongeren die pikante foto's van bijvoorbeeld schoolgenoten hebben verspreid, wel worden aangepakt met een Halt-straf ("niks doen en onverschillig blijven is minstens net zo erg") 	1 1
	Ook goed rekenen: Onder f/vervolgingsbeleid, want het doorverwijzen naar Bureau Halt voor een straf is een afhandeling die ook door de officier van justitie gedaan kan worden. De officier van justitie kan hier in bepaalde gevallen voor kiezen.	
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen een scorepunt toekennen als beleid en uitleg beide juist zijn.</i>	
13	A	
14	C	
15	maximumscore 2 1 = onjuist 2 = onjuist 3 = onjuist 4 = juist	
	indien vier antwoorden goed	2
	indien drie of twee antwoorden goed	1
	indien minder dan twee antwoorden goed	0
16	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • De taak waar de studenten in tekst 10 de nadruk op leggen, is rechtsbescherming van de burger / het beschermen van de rechten/vrijheid van de burger, • want zij protesteren tegen de beveiligingscamera's, omdat ze vinden dat die de privacy te veel aantasten 	1 1
17	maximumscore 1 bij het gerechtshof	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Politiek en beleid

18 D

19 maximumscore 2

- Kenmerk: belangengroepen proberen druk/invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming 1
- De ACP voldoet daaraan omdat de ACP een lawaaiprotest hield om bij het kabinet gehoor te krijgen voor de eisen voor loonsverhoging 1

20 maximumscore 2

- Functie: aandragen van onderwerpen voor de politieke agenda, want in tekst 14 staat dat er naar aanleiding van het onderwerp Kamervragen zijn gesteld 1
- Functie: meningsvorming, want in tekst 14 staat dat er discussies op sociale media zijn geweest 1

21 maximumscore 1

- 1 = juist
- 2 = juist

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoordelementen goed zijn.

22 B

23 maximumscore 2

Tekst 15 is van de SGP.
Tekst 16 is van de SP.
Tekst 17 is van het CDA.
Tekst 18 is van de VVD.

- indien vier antwoorden juist 2
- indien drie of twee antwoorden juist 1
- indien minder dan twee antwoorden juist 0

24 maximumscore 2

- 1 = juist
- 2 = juist
- 3 = juist
- 4 = onjuist

- indien vier antwoorden goed 2
- indien drie of twee antwoorden goed 1
- indien minder dan twee antwoorden goed 0

Vraag	Antwoord	Scores
25	D	
26	maximumscore 2	
	• nummer 4	1
	• nummer 5	1
27	A	
28	A	
29	A	
30	C	
31	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste antwoorden (twee van de volgende):	
	– stemrecht bij verkiezingen voor de gemeenteraad/Provinciale Staten/ Tweede Kamer/het Europees Parlement	
	– oprichten van politieke partijen	
	– lidmaatschap van een politieke partij en meedoen in een politieke partij	
	– inschakelen van politieke partijen	
	– oprichten van actie- of belangengroepen	
	– beïnvloeding via lidmaatschap van en deelname aan pressiegroepen	
	– indienen van een klacht of bezwaarschrift bij de regering/het parlement/college van B en W/de gemeenteraad	
	– een handtekeningenactie houden	
	– persoonlijk contact opnemen met politici (zoals minister, lid Tweede Kamer, lid B en W, raadslid) en ambtenaren	
	– inschakelen van de media, de openbaarheid zoeken	
	– klachten over het gedrag van bestuursorganen/ambtenaren van de Rijksoverheid/de politie deponeren bij de Nationale Ombudsman	
	– gebruikmaken van officiële inspraakmogelijkheden tijdens het besluitvormingsproces (bijvoorbeeld tijdens hoorzittingen in de Tweede Kamer en gebruikmaken van spreekrecht tijdens een vergadering van de gemeenteraad)	
	– verzoek indienen om een referendum te houden	
	– bij onenigheid met de overheid/gemeente de rechter inschakelen	
	– een burgerinitiatief indienen	
	– een petitie indienen	
	per juist antwoord	1

Analyse maatschappelijk vraagstuk: discriminatie op de arbeidsmarkt

32 maximumscore 4

Twee van de volgende combinaties:

Kenmerk: Het vraagstuk krijgt de aandacht van de media (en het krijgt daardoor de aandacht van de publieke opinie en de overheid). / Een (invloedrijke) groep mensen of organisatie brengt het vraagstuk onder de aandacht van de media.

Citaat uit de tekst bij dit kenmerk:

“ ‘Discriminatiezaken worden de laatste jaren meer besproken in de politiek en media’, zegt Michel Aben, juridisch adviseur bij discriminatiemeldpunt Art.1.” (r. 4-6)

Kenmerk: Er bestaan verschillende meningen over de oplossing van het probleem (betrokken burgers/groeperingen hebben vaak verschillende waarden, normen, belangen).

Citaat uit de tekst bij dit kenmerk:

“(Vorig jaar maakte Lodewijk Asscher, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, bekend dat de overheid niet meer wil samenwerken met bedrijven die strafrechtelijk zijn veroordeeld voor discriminatie.) Het plan van Asscher moet discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan, maar niet iedereen denkt dat dit de oplossing is.” (r. 16-17)

Kenmerk: Het gaat om een probleem dat door gezamenlijke actie en/of door de politiek kan worden opgelost.

Citaat uit de tekst bij dit kenmerk (één van de volgende):

- “Vorig jaar maakte Lodewijk Asscher, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, bekend dat de overheid niet meer wil samenwerken met bedrijven die strafrechtelijk zijn veroordeeld voor discriminatie.” (r. 13-15)
- “Het plan van Asscher moet discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan (,maar niet iedereen denkt dat dit de oplossing is).” (r. 16)
- “Acht grote bedrijven in Duitsland hebben een jaar lang alleen anonieme sollicitaties georganiseerd, zonder naam, leeftijd en geslacht. Een jaar later werden er net zoveel mannen als vrouwen uitgenodigd op sollicitatiegesprek en ook veel meer mensen met een migrantenachtergrond.” (r. 26-30)

per juist kenmerk

1

per juist bijpassend citaat

1

Opmerking

Alleen een scorepunt voor een citaat toekennen als dit past bij het juiste kenmerk.

Vraag	Antwoord	Scores
33	maximumscore 1 gelijk(waardig)heid	
34	B	
35	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 445 1321 591"> • Groep uit de tekst: bedrijven / werkgevers Een mogelijk belang dat deze groep kan hebben, is (voorbeeld van een juist antwoord) de beste mensen voor de functie aannemen (en door discriminatie worden deze mensen misschien afgewezen) <li data-bbox="280 595 1321 860"> • Groep uit de tekst: mensen die gediscrimineerd worden (op leeftijd/geslacht/achtergrond) / mensen die discriminatie ervaren / mensen met een migrantenachtergrond / vrouwen/werknemers/sollicitanten Een mogelijk belang dat deze groep kan hebben, is (voorbeeld van een juist antwoord) dat deze mensen makkelijker een baan vinden / de kans op werk van deze mensen groter wordt 	 1 1
36	maximumscore 1 Voorbeeld van een juist antwoord: Ako Ahmed heeft de ervaring dat hij is afgewezen voor een baan vanwege zijn afkomst. Daardoor is hij bang dat hij weer vanwege zijn afkomst wordt afgewezen.	
37	maximumscore 1 Eén van de volgende: <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 1218 632 1247">– kennis/deskundigheid <li data-bbox="280 1252 632 1281">– formele bevoegdheid <li data-bbox="280 1285 632 1314">– personen met gezag 	
38	B	
39	maximumscore 1 stereotypering Ook goed rekenen: vooroordelen en beeldvorming.	
40	maximumscore 1 Er is wel sprake van discriminatie, want discriminatie houdt in dat mensen in gelijke gevallen niet gelijk behandeld worden / want discriminatie is het ongelijk behandelen van mensen op basis van kenmerken die er niet toe doen (in een situatie). In het geval van de afbeelding worden alle mensen die 50 worden, ontslagen en daarmee niet gelijk behandeld als mensen die jonger zijn (met als enige reden dat ze 50 worden, dus op basis van een kenmerk dat er niet toe doet).	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

41 C

42 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- De socialiserende functie houdt in dat via de media waarden en normen worden overgedragen/cultuur wordt overdragen (aan het publiek) 1
- Afbeelding 2 kan een socialiserende functie hebben, omdat afbeelding 2 het publiek erop wijst om niet te discrimineren en zich aan de norm te houden om iedereen gelijk te behandelen / om zich aan de waarde gelijkheid te houden 1

43 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden:

Een **preventieve** maatregel uit tekst 1 is cv's anonimiseren / anonieme sollicitaties organiseren.

Deze maatregel vind ik goed omdat (bij acht grote bedrijven in Duitsland) is gebleken dat hierdoor net zoveel mannen als vrouwen / meer mensen met een migrantenachtergrond worden uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek / hierdoor discriminatie kan worden tegengegaan.

Een **preventieve** maatregel uit tekst 1 is het niet meer samenwerken met bedrijven die zijn veroordeeld voor discriminatie.

Deze maatregel vind ik goed omdat bedrijven er hierdoor misschien van worden weerhouden om te discrimineren, omdat deze maatregel ertoe kan leiden dat deze bedrijven dan de mogelijkheid verliezen om met de overheid samen te werken.

Een **preventieve** maatregel uit tekst 1 is het instellen van/het melden bij discriminatiemeldpunten.

Deze maatregel vind ik goed omdat hierdoor bedrijven/personen er misschien van worden weerhouden om (nogmaals/weer) te discrimineren, omdat de kans dat het voorval naar buiten komt en schade kan opleveren voor het bedrijf/de persoon groter is.

Een **preventieve** maatregel uit tekst 5 is het houden van een anti-discriminatiecampagne.

Deze maatregel vind ik goed omdat je door zo'n campagne mensen bewust kunt maken van bestaande voordelen/stereotypen en daardoor discriminatie kan tegengaan.

Een **repressieve** maatregel uit tekst 1 / tekst 3 is het aanspannen van een rechtszaak.

Deze maatregel vind ik goed omdat hierdoor bedrijven/personen worden gestraft die zich schuldig hebben gemaakt aan discriminatie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Een **repressieve** maatregel uit tekst 1 is het niet meer samenwerken met bedrijven/personen die zijn veroordeeld voor discriminatie.

Deze maatregel vind ik goed omdat hierdoor bedrijven/personen worden gestraft die zich schuldig hebben gemaakt aan discriminatie.

Een **repressieve** maatregel uit tekst 1 is het instellen van/het melden bij discriminatiemeldpunten.

Deze maatregel vind ik goed omdat een organisatie die zich schuldig heeft gemaakt aan discriminatie nadelige gevolgen kan ondervinden als zo'n geval van discriminatie gemeld wordt bij een discriminatiemeldpunt.

• juiste preventieve maatregel en bijbehorend tekstnummer	1
• juist argument bij deze preventieve maatregel	1
• juiste repressieve maatregel en bijbehorend tekstnummer	1
• juist argument bij deze repressieve maatregel	1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 12 juli.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	naar: www.hartvannederland.nl van 23 maart 2015
tekst 2	naar: www.rechtspraak.nl van 10 februari 2015
tekst 3	naar: www.wrr.nl , webpublicatie nr. 35 van oktober 2007
tekst 4	naar: www.rtlnieuws.nl van 13 februari 2014
tekst 5	naar: www.harendekrant.nl van april 2015
afbeelding 1	www.tiel.nl van 13 november 2014
tekst 6	naar: www.rechtspraak.nl
tekst 7	naar: www.marktplaats.nl van november 2015
tekst 8	naar: www.nu.nl van 24 september 2015
tekst 9	naar: www.wetboek-online.nl , geraadpleegd september 2015
tekst 10	naar: www.dichtbij.nl van 4 juni 2015
tekst 11	naar: www.travelpro.nl van 4 september 2015
tekst 12	www.tweedekamer.nl van 7 oktober 2014
tekst 13	naar: www.acp.nl van 27 maart 2015
tekst 14	naar: www.radartv.nl van 12 november 2014
tabel 1	www.nlverkiezingen.com
tekst 15	naar: tholen.sgp.nl/zondag , geraadpleegd 29 november 2015
tekst 16	naar: tholen.sp.nl/afdeling , geraadpleegd 29 november 2015
tekst 17	naar: www.cda.nl/zeeland/tholen/cda-programma/verkiezingsprogramma , geraadpleegd 29 november 2015

tekst 18 naar: www.vvd-tholen.nl/standpunten, geraadpleegd 29 november 2015
tekst 19 naar: www.nu.nl van 16 mei 2015
afbeelding 2 www.nrc.nl van 4 juni 2015
tekst 20 naar: www.trouw.nl van 31 oktober 2015

bijlage

tekst 1 en 2 naar: www.nrc.nl van 6 mei 2015
tekst 3 naar: www.volkskrant.nl van 16 oktober 2014
tekst 4 naar: Nederlands Dagblad van 11 april 2015
tekst 5 naar: www.rijksoverheid.nl van 2 september 2015
afbeelding 1 www.lectrr.be van 15 februari 2007
afbeelding 2 naar: www.rijksoverheid.nl van 2 september 2015